

NED. TANDHEELKUNDIG GENOOTSCHAP

VERGADERING VAN DONDERDAG 11 OCTOBER 1934.

Voordracht van den heer J. J. Backer Dirks:

„TANDCARIES BIJ DIEREN”.

Gedachtenwisseling.

De heer van Hasselt wenschte een algemeene opmerking te maken. Het wil spr. voorkomen, dat aan de statistische gegevens omtrent het voorkomen van caries bij verschillende diersoorten slechts een zeer betrekkelijke waarde mag worden toegekend, omdat het hier bevindingen betreft van een en dezelfde onderzoeker in steeds hetzelfde verband. Voorts staat men bij het onderzoek op caries voor het feit, dat verschillende onderzoekers ook een wisselende maatstaf aanleggen. Dit is natuurlijk zeer wel te verklaren omdat de moeilijkheid daarin schuilt, dat het onderzoek voor wetenschappelijke doeleinden niet is genormaliseerd. Spr. geeft ter illustratie een ervaring uit zijn Indischen tijd, toen twee officieren van gezondheid een onderzoek moesten instellen naar de cariesfrequentie bij inlanders. Bij steekproeven zijnerzijds kreeg spr. cijfers die driemaal zoo hoog waren als van genoemde onderzoekers. Een en ander was een gevolg van de omstandigheid dat zij bepaalde vormen over het hoofd hadden gezien.

Dat het echter ook bij tandheelkundig geschoolden niet tot overeenkomstige bevindingen leidt, moge blijken uit een nog sterker sprekend voorbeeld, ontleend aan de praktijk. Een meisje van 20 jaar, dat zich steeds onder periodieke contrôle stelde, werd in het begin van dit jaar bij onderzoek door haar tandarts cariesvrij bevonden. Eenige weken later ontdekt een andere collega 20 carieuze plekken! Wat hebben nu, in het licht van deze ervaringen, de door den voordrager geproduceerde statistische gegevens voor wetenschappelijke waarde? Alvorens dergelijke cijfers gebruikt mogen worden voor het maken van gevolg-

trekkingen omtrent het voorkomen van caries zal het noodig zijn eerst vast te stellen wat caries is en wanneer en in welk stadium van ontwikkeling caries aldus mag worden genoemd.

De heer van Loon onderschrijft de opmerkingen van den heer van Hasselt; de diagnose: caries is alles bepalend. Veterinair en zoölogen en tandartsen zullen daarvoor geheel uiteenlopende criteria hebben; niettemin hecht spr. de meeste waarde aan een onderzoek door tandartsen. Zoo komt b.v. in het dierenrijk veel tandfractuur voor, waarbij de breukvlakte later met tandsteen overdekt wordt. Door zoölogen wordt dit voor caries aangezien. Zoo zijn er veel gevallen, waarin een of ander verschijnsel voor caries wordt versleten zonder dat het inderdaad caries is.

De heer Göttlich merkt op, dat bij caries-immune gebitten na recessie van het tandvleesch op de glazuurgrens vaak een vorm van caries sicca aan den tandhals optreedt, die spr. geen caries kan noemen. Bij dieren in gevangenschap is het spr. opgevallen, dat approximaal een dusdanige vorm van caries voorkomt, die wellicht als een uitbreiding van de buccale vorm moet worden aangemerkt. Ook kan het zijn dat bij sterke afslijting der elementen approximaal stukken glazuur afslijten en dan den indruk gewekt wordt alsof caries zou zijn ontstaan.

De heer Backer Dirks, de sprekers beantwoordend, stelt voorop, dat hij bij zijn voordracht de noodige voorzichtigheid heeft betracht, doch spr. vond het tevens onvermijdelijk om enkele cijfers omtrent het voorkomen van caries bij dieren te noemen. De gegevens heeft hij ontleend aan onderzoekers die daarvoor competent zijn. Spr. hecht overigens meer waarde aan de absolute getallen dan aan de berekende percentages en zeker aan de cijfers van Colyer over de plaats waar caries optreedt. Het groote materiaal rechtvaardigt het toekennen van waarde aan het betreffende onderzoek. Voor het overige zijn de uiteenlopende resultaten van de geciteerde schrijvers bij hun onderzoek van paarden en honden een bevestiging van de opmerkingen der debaters. Met den heer Göttlich is spr. eens, dat er bij dieren cervicale caries approximaal optreedt. Of dit dezelfde vorm van caries is als bij voorhistorische vondsten wordt waargenomen, oordeelt spr. twijfelachtig. Bij het paard komt geen zuivere approxi-

male caries voor, wel echter dentin-caries, gelijk door den tandarts *Spinner* uit Dresden als bevoegd onderzoeker is vastgesteld.

Voordracht van den heer S. F. Göttlich:

„DE INTERDENTALE RUIMTEN”.

Gedachtenwisseling.

De heer de Jonge Cohen wijst op de drie-eenheid van het parodontium: interdental papil, tand en kaak. Als een van de drie samenstellende deelen uitvalt, ondervindt de functie schade. In dit verband spijt het spr. dat de heer *Göttlich* zoo weinig aandacht aan de beenige onderlaag heeft geschonken voor wat betreft de gevolgen die het septum ondervindt van een beschadiging van de papil door de voorgestane operatieve behandeling der interdentalen ruimten. Spr. acht deze therapie gevaarlijk voor de tandkas en zou daarom willen individualiseeren.

De heer *Duyvensz* deelt de bezwaren van den vorigen spreker voor zoover over de beenige onderlaag niets is gezegd. Ook is in dit verband niet voldoende rekening gehouden met den algemeenen toestand van den patiënt: b.v. bloedziekten die invloed hebben op den toestand van de interdental papil, waardoor wegneming van een deel van dit orgaan in tal van gevallen de toestand verergert.

Voorts heeft spr. gemist de kwestie van het reinigen van de interdentalen ruimte door middel van draadjes. Is de inleider er tegen?

De heer *van Hasselt* vestigt er de aandacht op, dat door het wegnemen van de papil de reiniging van de daardoor ontstane ruimte groote last veroorzaakt. Een dental spray in den vorm van een syphon met H_2O_2 heeft groote voordeelen als de canule dusdanig wordt gebogen, dat daarmee de interdentalen ruimten kunnen worden gereinigd. Een tweede bron van hinder zijn vaak de vezels die tijdens het kauwen zich tusschen de kiezen vastzetten. Deze last is vaak te verhelpen door de kauwheuvel van den antagonist, die als een wig tusschen de kiezen werkt, iets af te slijpen. In sommige hardnekkige gevallen geeft deze eenvoudige methode vaak een buitengewoon gunstig resultaat.

De heer *de Beer* is een tegenstander van tandenstokers en adviseert zijn patiënten het gebruik van draadjes tot 50 jaar.

De heer van Loon merkt op dat de inleider is begonnen met vast te stellen dat de papil vast vergroeid is met het glazuur en zou nu wel willen weten of dit letterlijk moet worden opgevat dan wel dat meer bedoeld is een nauw contact. In het eerste geval kan spr. zich een vergroeiing met de membraan van Nasmyth niet voorstellen. Er is een tijd geweest dat bij de interdental papil alles op behoud er van was gericht. *Coebergh* huldigde die opvatting. Nu wordt opoffering er van voorgestaan. Spr. interesseert teleologisch het doel van het ontstaan van de tandvleeschpapil en haar functie.

Mejuffrouw Schuiringa denkt niet zoo licht als de inleider over het ontblooten van den wortel door wegneming van het tandvleesch. De inleider behandelt niet zoozeer pyorrhoe dan wel de gevolgen van gebrek aan goed contact. Spr. vindt het wel hardhandig om de papil op te offeren en geeft daarom de voorkeur aan een herstel van het contactpunt door vulling of overbrugging van de interdental ruimte. Voorts tandsteenverwijdering onder alle omstandigheden en tot elken prijs.

De heer van Andel vraagt naar den oorsprong van de tandsteen onder de papil. Het is voor spr. de vraag of niet eerst de papil ontstoken is geraakt en het exsudaat de oorzaak van de vorming dezer afzetting. Is deze opvatting juist, dan pleit zij voor het wegnemen van de tandsteen, maar is het zaak om vooral de papil niet weg te snijden.

De heer Willemsse beschouwt de papil als een kruidje-roer-mes; ook de inleider heeft hierop gewezen. Het is opvallend hoeveel moeite het soms kost om na wegneming te beletten dat zij weer terugkomt. Bij gedrongen tandstand heeft de papil a. h. w. neiging om de ruimte, die er niet is toch op te vullen.

De heer Göttlich, de sprekers beantwoordend, verklaart hoe hij tot deze voordracht gekomen is. Er zat enkele dagen geleden iets tusschen zijn ondertanden, wat hij met een tandenstoker verwijderde. Daarbij bedacht hij hoe revolutionnair en tegen de natuur het was om den tandenstoker aan te bevelen. Daarom wilde hij het oordeel van het Genootschap hierover eens vernemen. Door gebrek aan tijd had spr. niet de histologische en physiologische gesteldheid van de papil uiteengezet. Inderdaad is het paradentium bij doorbraak organisch ver-

bonden via de membraan van Nasmyth met epitheel en bindweefsel afkomstig van het glazuurorgaan. Bij doorbraak groeit het epitheel naar beneden en de tand naar boven. Vóór 1920 dacht men ten onrechte dat bij doorbraak van den tand het glazuur reeds geheel vrij onder het tandvleesch lag. Het loslaten van het tandvleesch zet zich naderhand op het worteloppervlak op geheel dezelfde wijze voort als aanvankelijk op het email. Deze beide processen komen geheel overeen. Op 18 jarigen leeftijd kan het worteloppervlak reeds vrij liggen onder de papil. De interdentale ruimte is in idealen vorm een zeer nauw spleetje. Trekt het tandvleesch zich terug dan wordt de ruimte grooter en moet dan schoon gehouden worden. Zeker niet na het 50ste jaar, doch reeds veel eerder. In sommige gevallen op het 21ste jaar en gemiddeld op het 30ste jaar zijn er reeds ruimten waar de tandenstoker tusschen de tanden en het tandvleesch passeeren kan. Spr. geeft aan zijn patiënten het advies de tandenstoker alleen daar te gebruiken waar zulks het geval is, dus plaatselijk, niet over de geheele linie. Hij heeft daarbij alleen het oog op den normalen toestand der interdentale ruimten, niet op spijsresten die het gevolg zijn van slecht contact of carieuze aandoening der proximale vlakken. Daarvoor is niet het gebruik van den tandenstoker, doch vulling van het defect geïndiceerd.

Op de beenige onderlaag van de papil heeft spr. inderdaad niet gewezen. De resorptie van het been is een onderdeel van het doorbraakproces en gaat even geleidelijk als de beide andere factoren. Het epitheel laat los, de papil trekt zich terug, het been eveneens. Wanneer dit alles niet in onderlinge harmonie verloopt en b.v. slechts een der factoren zich doet gelden, heeft men een pathologisch geval. Daarom moet men elke papil afzonderlijk onderzoeken en ook op het individuelen letten.

De verontreiniging van de interdentale ruimten geschiedt niet van occlusaal, doch van terzijde uit. Zij slibben a. h. w. aan. Daarom moeten zij steeds schoon gehouden worden, b.v. door energisch spoelen. De bedoeling van het ruimte maken door wegneming van de papil is om de gelegenheid daartoe te scheppen. Wanneer bij revisie blijkt dat er geen tandsteenafzetting is, maar de papil een indeuking vertoont en spijsresten zich ophoopen is operatieve behandeling geïndiceerd.

Men kan zich het ontstaan van een abnormalen toestand in de interdentale ruimte aldus voorstellen, dat het epitheel van de papil be-

schadigd wordt door het gebruik van hard en scherp voedsel. Bacteriën dringen dan in het bindweefsel en veroorzaken daar een ontsteking. Uit het excudaat zet zich dan in den loop van den tijd een korstje tandsteen af. Voortdurende afzetting van tandsteen kan voor spr. een reden zijn om de papil weg te nemen.

De Voorzitter betwijfelt of de sprekers tevreden gesteld zullen zijn, al beheerscht de inleider zijn onderwerp geheel.

B.